

DOĞADAN ESİNTİLER

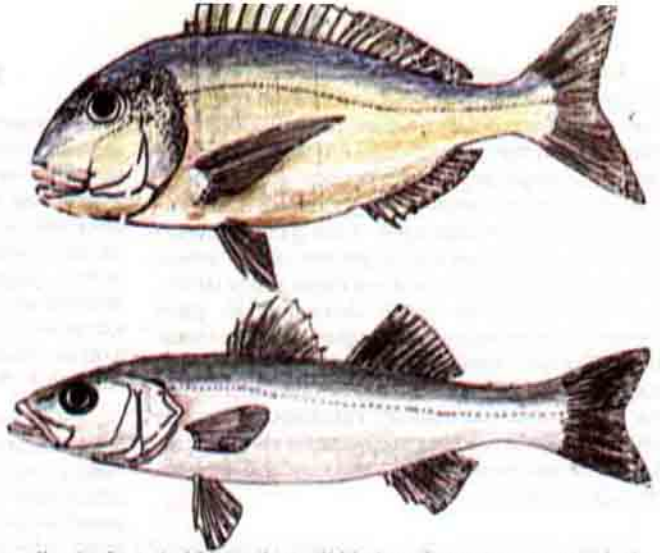
Nurgül TÜR*
Gülgün AKBABA

KÜLTÜR BALIKÇILIĞI

Dünyada nüfus artışının meydana getirdiği gıda yetersizliği günümüzün başlıca sorunlarından biridir. Kültüre elverişli arazilerin en iyi yöntemlerle işlenmesiyle bile gelecek yüzyılda nüfusun beslenmesinin mümkün olamayacağı bilinmektedir. Bilinçli beslenmenin yaygınlaşması ve kara hayvanları üretimini arttırmanın sınırlı olması, biyolojik değeri yüksek ve kolay hazmedilen yüksek oranda protein içeren su ürünlerine olan talebi giderek arttıracaktır. Günümüzde 70-75 milyon ton dolayında olan dünya toplam su ürünleri üretimi içinde yaklaşık 6 milyon ton kültür koşullarında insan eli altında sağlanmaktadır. Bunun 4 milyon tonunu balıklar, 1 milyon tonunu kabuklu su ürünleri, 1 milyon tonunu yosunlar oluşturmaktadır.

İç sularda doğal şartlarda hektardan 25-50 kg balık elde edilirken, kültür balıkçılığı ile 500-10.000 kg balık üretilebilir. Bu geliri en iyi tarım bitkisinden almak mümkün değildir. Ayrıca tarımda kullanılmayan verimsiz, çorak arazi ve suların yararlanma dikkate alındığında, balık yetiştiriciliği diğer hayvansal üretim kollarına göre çok önemli farklılık gösterir.

Balık yetiştiriciliğinde arazi diğer hayvansal üretime göre daha iyi değerlendirilmekte ve oldukça yüksek randıman elde edilmektedir.

Son yıllarda deniz balıklarında özellikle levrek ve çipuranın ağ kafeslerde yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Aynı zamanda balıklar, vücut sıcaklıklarının sabit olmayışı, su içinde dengede kalmaları ve nitrojenli ürünleri salgılamak için sıcak kanlı hayvanlardan daha az enerji tüketmeleri nedeniyle yemden daha iyi yararlanırlar. Birim alanına düşen ortalama protein üretiminin balık yetiştiriciliğinde diğer hayvansal üretimden fazla olması, balığın insan beslenmesinde gerekli olan ve yetersiz üretilen hayvansal proteini en ucuz temin edecek kaynak olduğunun göstergesidir. Örneğin sazan yetiştiriciliğinde hektardan, siğir yetiştiriciliğine göre 5 kat daha fazla protein elde edilmektedir.

Balık yetiştiriciliğinde en eski uygulama havuzlarda yetiştiricilikti. Son 25-30 yıl içerisinde kafeslerde, silolarda, kanal ve kuyelerde yetiştiricilik hızlı bir şekilde gelişme göstermektedir. Yurdumuzda havuzlarda ve kafeslerde balık yetiştiriciliği için geniş olanaklar mevcuttur.

Günümüzde yetiştiriciliği en fazla yapılan tatlı su balıkları arasında

sazan, alabalık, yayın, yılan balığı, Pilapia, kefal bulunur. Ayrıca son yıllarda deniz balıklarından özellikle sipura ve levreğin ağ kafeslerde yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu sistem başta Japonya olmak üzere Akdeniz ülkelerinde süratle yayılma göstermektedir. Ülkemizde de Ege sahillerimiz, bu türlerin yetiştiriciliği için çok uygun ekolojik koşullar içermekte ve yatırımlar artış göstermektedir.

Üretimi yapılacak balık türünün seçimi ve en uygun türe, en uygun üretim yönteminin belirlenmesinde çevresel faktörler büyük önem taşır. Bunun yanı sıra suyun sıcaklığı, tuzluluğu, erimiş maddeleri, bakteri ve viral elementleri, çürümüş maddeleri, sertliği, alkaliliği gibi içerdiği maddelere göre kalitesi üretimi sınırlandıran ilk ve en önemli faktör olup ilk önce dikkate alınmalıdır. Sıralanan bu faktörler göz önüne alınarak üretim yapılacak balık türü ve uygun üretim yöntemi seçilir. Daha sonra üretim tasarımları çizilerek, bunlar endüstriyel ve ekonomik tasarımlarla bütünleştirilir ve üretim tesisi gerçekleştirilir.

Avcılıkla üretimin gün geçtikçe azaldığı ülkemizde, kültür balıkçılığının giderek önem kazanacağı bir gerçektir. İnsanların yüksek değerli besin maddeleri ile daha iyi ve daha sağlıklı beslenebilmeleri açısından kültür balıkçılığının geliştirilmesine çalışılmalıdır.

* Zır Müh. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Su Ürünleri Böl., ANKARA